

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 87/08-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. marca 2008 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti M., a. s., B., zastúpenej advokátom JUDr. O. B., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Obo 255/2006 z 26. októbra 2006, ako aj rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Obdo V 109/2006 z 31. januára 2007, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti M., a. s., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. júla 2007 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti M., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. O. B., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva

na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Obo 255/2006 z 26. októbra 2006, ako aj rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 1 Obdo V 109/2006 z 31. januára 2007.

Zo sťažnosti a z pripojenej prílohy vyplýva, že na základe návrhu M. R. - M., V. (ďalej len „žalobca“), z 30. apríla 2001 proti Slovenskej republike, Ministerstvu pôdohospodárstva Slovenskej republiky na zaplatenie 28 737 230 Sk s príslušenstvom bolo Krajským súdom v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) začaté konanie vedené pod sp. zn. 45 Cb 41/01. Na základe zmluvy o postúpení pohľadávky zo 14. mája 2003 žalobca postúpil pohľadávku v sume 16 212 560 Sk s príslušenstvom, ktorá je predmetom tohto súdneho konania, na sťažovateľku ako postupníka. Z uvedeného dôvodu *„Návrhom na zámenu účastníka zo dňa 06. 07. 2006 sťažovateľ požiadal o zámenu účastníka na strane žalobcu s tým, aby z konania vystúpil pôvodne označený žalobca a na jeho miesto nastúpil žalobca - sťažovateľ“* (správne má byť „zmenu účastníka“ - pozri napr. Mazák, J.: Základy občianskeho procesného práva. Bratislava: IURA EDITION 2004, s. 89, pozn.). Krajský súd uznesením sp. zn. 45 Cb 41/01 z 28. júla 2006 pripustil zmenu účastníka z pôvodného žalobcu na sťažovateľku.

Proti predmetnému uzneseniu podal žalobca odvolanie. Sťažovateľka v tejto súvislosti uviedla, že žalobca odvolanie zdôvodnil nepravdivými informáciami, ktoré sa následne medzi ním a sťažovateľkou vysvetlili na stretnutí konanom 10. októbra 2006. Žalobca preto podaním z 24. októbra 2006 (krajskému súdu doručeným 27. októbra 2006) svoje odvolanie zobral v celom rozsahu späť. Sťažovateľka zdôraznila, že napriek tomu, že vo vyjadrení doručenom najvyššiemu súdu 26. októbra 2006 poukázala na stretnutie strán a ich zástupcov vo veci zmeny účastníkov a túto skutočnosť preukazovala aj kópiou záznamu z tohto stretnutia, najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Obo 255/2006 z 26. októbra 2006 zmenil uznesenie krajského súdu o pripustení zmeny účastníkov konania z 28. júla 2006 tak, že zmenu účastníka konania na strane žalobcu nepripustil.

Sťažovateľka podala proti predmetnému uzneseniu najvyššieho súdu dovolanie, v ktorom poukázala predovšetkým na nesprávny právny výklad § 92 ods. 2 a 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ako aj na ďalšie nesprávne závery najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu. Poukázala najmä na tú skutočnosť, že najvyšší súd odôvodnil nepripustenie zmeny účastníka § 92 OSP, z ktorého vyplýva, že súhlas toho, kto má do konania vstúpiť namiesto doterajšieho účastníka, sa použije v prípade, ak zmenu účastníkov na strane žalobcu navrhol pôvodný žalobca. V prípade návrhu na zmenu účastníka na strane žalobcu podaného tým, kto má na miesto doterajšieho žalobcu vstúpiť, je nevyhnutné vyžiadať si súhlas pôvodného žalobcu na zmenu účastníka.

Podľa názoru sťažovateľky pri výklade § 92 ods. 2 a 3 OSP nie sú žiadne výkladové problémy, kto a kedy má udeliť súhlas na zmenu účastníka konania, pretože je v ňom presne a bez pochyb uvedené, že súhlas sa vyžaduje *„len od nového žalobcu (navrhovateľa), ktorý má do konania vstúpiť a logicky v tom prípade, ak sám nepodal návrh na zmenu účastníka konania“*. Sťažovateľka v tomto smere poukázala na neskorší názor najvyššieho súdu ako dovolacieho orgánu, že *„ustanovenie § 92 ods. 2 a 3 OSP nestanovuje povinnosť vyžiadať si súhlas doterajšieho žalobcu. Z výkladu týchto ustanovení v OSP ďalej jednoznačne vyplýva, že súd má povinnosť vyhovieť návrhu na zmenu účastníka konania podaného sťažovateľom v prípade preukázania skutočnosti, s ktorou právne predpisy spájajú prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná. V § 92 ods. 3 OSP sa pritom výslovne uvádza, že sa vyžaduje súhlas toho, kto má do konania vstúpiť, pričom žiadne ustanovenie OSP pri zámene účastníka konania navrhnutom tým, kto má do konania vstúpiť, nestanovuje povinnosť vyžiadať si súhlas doterajšieho účastníka“*. Podľa tvrdenia sťažovateľky zo strany najvyššieho súdu ide teda o celkom svojvoľný a neodôvodnený výklad ustanovení o zmene účastníka konania, pričom najvyšší súd sa natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, že zásadne poprel ich účel a význam.

Sťažovateľka namietala, že najvyšší súd napriek uvedeným skutočnostiam zamietol jeho dovolanie rozsudkom sp. zn. 1 Obdo V 109/2006 z 31. januára 2007. Podľa sťažovateľky napriek tomu, že najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia priznal, že § 92 ods. 2 a 3 OSP neustanovuje povinnosť vyžiadať si súhlas doterajšieho žalobcu, dospel

k právnemu záveru, že vzhľadom na § 90 OSP, podľa ktorého je žalobca oprávnený určovať okruh účastníkov, nie je možné pri nesúhlase doterajšieho žalobcu vyhovieť návrhu na zmenu účastníka konania.

Sťažovateľka v tejto súvislosti namieta, že *„Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd rozhodol o návrhu sťažovateľa na základe zjavne nesprávneho výkladu ustanovení OSP, pričom účelovým odôvodnením svojho rozhodnutia závažným spôsobom porušuje základné ústavné právo sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý súdny proces“*.

Sťažovateľka v tejto súvislosti žiada, aby ústavný súd vydal nasledovný nález:

„Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením č. k. 2 Obo 255/2006 zo dňa 26. 10. 2006, ktorým zmenil uznesenie Krajského súdu v Bratislave o pripustení zámeny účastníkov konania zo dňa 28. 07. 2006 tak, že zámenu účastníka konania na strane žalobcu nepripustil, a Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom č. k. 1 Obdo V 109/2006 zo dňa 31. 01. 2007, ktorým potvrdil uvedené uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, porušili základné právo spoločnosti M., a. s. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Obo 255/2006 zo dňa 26. 10. 2006 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Obdo V 109/2006 zo dňa 31. 01. 2007 sa v plnom rozsahu zrušujú a vec sa vracia na ďalšie konanie Krajskému súdu v Bratislave.

Spoločnosti M., a. s. sa priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 200 000 Sk, slovom dvestotisíc korún slovenských, ktoré je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť tejto spoločnosti do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa č. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch

1. Sťažovateľka namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 255/2006 z 26. októbra 2006.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Z čl. 127 ústavy vyplýva, že právomoc ústavného súdu je subsidiárna. Z tohto dôvodu nemá ústavný súd právomoc vo veci rozhodovať v prípadoch, keď o namietanom porušení základných práv sťažovateľky rozhodujú všeobecné súdy, alebo keď na preskúmanie rozhodnutia všeobecného súdu, ktorým malo dôjsť k porušeniu základných práv, je príslušný všeobecný súd vyššieho stupňa.

V tejto súvislosti ústavný súd konštatoval, že uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 255/2006 z 26. októbra 2006 bol v danom prípade po podaní mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) sťažovateľkou oprávnený preskúmať dovolací najvyšší súd, ktorý svoj právny názor vyjadril v rozsudku sp. zn. 1 Obdo V 109/2006 z 31. januára 2007.

Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k označenému uzneseniu najvyššieho súdu sa uplatňuje princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

2. V súvislosti s namietaným porušením označených práv sťažovateľky bolo pre ústavný súd v tomto prípade podstatné a určujúce preskúmanie rozsudku najvyššieho súdu (ako dovolacieho súdu) sp. zn. 1 Obdo V 109/2006 z 31. januára 2007, ktorým tento súd rozhodol o dovolaní sťažovateľky proti uzneseniu najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 255/2006 z 26. októbra 2006 tak, že ho ako nedôvodné zamietol.

Podľa argumentácie sťažovateľky napriek tomu, že jednoznačne preukázala existenciu a platnosť zmluvy o postúpení pohľadávky, na základe ktorej žiadala o zmenu účastníka konania, čo napokon podľa nej potvrdil aj pôvodný žalobca (postupca) tým, že v celom rozsahu zobrať svoje odvolanie späť, najvyšší súd „*potvrdil zjavne nesprávne a nezákonné rozhodnutie odvolacieho súdu*“, čím porušil jej základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd o vzťahu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Ak sťažovateľka namieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd predovšetkým zdôrazňuje, že jeho ingerencia do výkonu právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade nezlučiteľnosti ich rozhodnutí a postupov, ktoré ich vydaniu predchádzali, s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 74/02, IV. ÚS 164/04, IV. ÚS 216/05).

Ústavný súd v rámci svojej doterajšej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil, že posúdenie akejkoľvek skutkovej a právnej otázky všeobecným súdom by sa mohlo stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu len v prípade, ak by závery, ku ktorým všeobecný súd dospel, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne.

Ústavný súd zhodne s Európskym súdom pre ľudské práva však neskúma, či sú dôvody uvedené v rozhodnutí vecne správne (Van de Hurk v. Holandsko z 19. apríla 1994, séria A, č. 299, § 61, správa Európskej komisie pre ľudské práva vo veci Fouquet v. Francúzsko, Recueil I/1996, s. 29). Je vecou ústavnej zodpovednosti celej sústavy všeobecných súdov, aby chránili zákonnosť spôsobom, ktorý je vecne správny, primerane odôvodnený a nie je arbitrárny.

Z argumentácie, ktorou sťažovateľka svoju sťažnosť odôvodnila, možno vyvodit', že porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vidí najmä v tom, že „*Najvyšší súd sa... pri výklade a aplikácii ustanovení zákonného predpisu (OSP) natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že zásadne poprel ich účel a význam*“.

V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku najvyšší súd uviedol:

„Predmetom dovolania je rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým nepripustil zámenu účastníkov na strane žalobcu.

Základnou otázkou pre posúdenie dôvodnosti dovolania je, či odvolací súd rozhodol v súlade so zákonom, keď vyslovil právny záver, že je nevyhnutné v prípade návrhu na zmenu účastníka na strane žalobcu podaného tým, kto má na miesto doterajšieho žalobcu vstúpiť, vyžiadať súhlas pôvodného žalobcu na zmenu účastníka.

Ustanovenie § 90 O. s. p. vymedzuje rozsah účastníkov konania tak, že sú nimi žalobca a žalovaný, ktorí sú označení v žalobe, lebo o ich právach a povinnostiach sa v konaní rozhoduje. V návrhovom konaní od počiatku okruh účastníkov určuje žalobca. Občiansky súdny poriadok dáva možnosť v priebehu konania okruh účastníkov doplniť alebo zmeniť. V ustanovení § 92 ods. 2 O. s. p. zákon umožňuje na návrh žalobcu alebo toho, na koho boli práva a povinnosti prevedené, alebo na koho prešli, aby do konania na miesto doterajšieho účastníka vstúpil ten, na koho boli práva a povinnosti prevedené, alebo na koho prešli. Vyhovieť takémuto návrhu je podmienené súhlasom toho, kto má vstúpiť na miesto žalobcu (§ 92 ods. 3) a nepochybne aj súhlasom doterajšieho žalobcu. Je potrebné prisvedčiť dovolateľovi, že ustanovenie § 92 ods. 2 a 3 O. s. p. nestanovuje povinnosť vyžiadať si súhlas doterajšieho žalobcu, ale treba mať na zreteli aj ustanovenie § 90 O. s. p., podľa ktorého žalobca je oprávnený určovať okruh účastníkov. Ak doterajší žalobca výslovne chce zostať účastníkom konania a so zmenou nesúhlasí tak, ako v danom prípade, potom nie je možné návrhu na zmenu účastníka zo strany toho, kto má vstúpiť, vyhovieť.

Pokiaľ ide o druhý dovolací dôvod, je potrebné súhlasiť s dovolateľom, že odvolací súd nesprávne posúdil prípustnosť postúpenia pohľadávky, avšak vzhľadom na vyššie uvedené dôvody, ktoré je pre rozhodnutie podstatné, dovolaniu nebolo možné vyhovieť. Dovolací súd preto dovolanie podľa ust. § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.“

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľky s právnym názorom dovolacieho súdu, teda nesúhlas s tým, ako najvyšší súd interpretoval a aplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (o zmene účastníkov konania).

Z citovanej časti napadnutého rozsudku vyplýva, že právny názor najvyššieho súdu vo veci preskúmania napadnutého uznesenia odvolacieho súdu je v rozsahu vymedzenom v dovolaní sťažovateľky zdôvodnený dostatočným spôsobom, a preto ho ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľný.

Bolo nepochybne v právomoci najvyššieho súdu vyložiť príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. Ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd svoje rozhodnutie náležite odôvodnil a uviedol skutkové zistenia, o ktoré oprel svoje rozhodnutie, akými úvahami sa pri tom spravoval, ako aj ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorých zistený skutkový stav posúdil.

Podľa názoru ústavného súdu právny záver najvyššieho súdu, že postavenie žalobcu (navrhovateľa) ako účastníka konania je založené podaním návrhu a v jeho dispozícii je určovať okruh ďalších účastníkov konania (ich doplnenie alebo zmenu), nemožno považovať za svojvoľný alebo zjavne neodôvodnený. To zvlášť platí v konkrétnych okolnostiach daného prípadu, keď žalobca v podanom dovolaní proti uzneseniu krajského súdu o pripustení zmeny na jeho strane namietol samotnú právnu skutočnosť, s ktorou zákon spája prevod práv alebo povinností (zmluvu o postúpení pohľadávky na sťažovateľku zo 14. mája 2003 považoval za spornú), a trval na svojej aktívnej legitímácii v predmetnom súdnom konaní.

Podľa § 154 ods. 1 OSP pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia, a to platí aj pre uznesenie (§ 167 ods. 2 OSP), pokiaľ sa vyhlasuje (§ 168 ods. 1 OSP); ak sa nevyhlasuje uznesenie preto, lebo nie sú prítomní účastníci, potom je rozhodujúci stav v čase, keď bolo vynesené. Z uvedeného vyplýva, že aj keď žalobca neskôr zobral svoje odvolanie proti uzneseniu krajského súdu o pripustení zmeny účastníka v celom rozsahu späť, je nepochybné, že tak urobil (ako to potvrdila aj sama sťažovateľka v sťažnosti) až podaním doručeným krajskému súdu 27. októbra 2006, t. j. nasledujúci deň po rozhodnutí najvyššieho súdu o jeho dovolaní.

Keďže v dovolacom konaní zásadne nemožno uplatňovať nové skutočnosti a dôkazy (§ 241 ods. 2 OSP), dovolací súd preskúmal rozhodnutie odvolacieho súdu v rozsahu dovolacieho dôvodu namietaného sťažovateľkou [nesprávne právne posúdenie veci podľa § 241 ods. 2 písm. c) OSP], t. j. preskúmal, či rozhodnutie odvolacieho súdu z 26. októbra 2006 je v súlade so zákonom, a zistil, že dovolanie sťažovateľky nebolo podané dôvodne.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd zastáva názor, že medzi odôvodnením napadnutého rozsudku najvyššieho súdu z 31. januára 2007 a namietaným porušením základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká spojitosť, ktorá by umožňovala vysloviť ich porušenie, a preto pri predbežnom prerokovaní odmietol sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

Vzhľadom na to, že sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa už nezaoberal jej ďalšími návrhmi.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. marca 2008